

CHUYÊN DUY TÂM VÀ DUY VẬT

(Ông Hải-Triều và thuyết biến đổi không dứt)

Trong quyển Duy tâm hay Duy vật, ông Hải-Triều có hai bài và sự tiến hóa của nhân sinh. Xem xong bài ấy tôi thấy mấy lời giới thiệu của ông Phan vào Hàm ở tựa không chút gì quá đáng mặc dầu, bài ông Hải-Triều còn chổ sơ sót như lời đoán của ông Ph. v. H.

Ông như tác giả bài ấy, tôi nhận rằng nền kinh tế là hệ tầng cơ sở, nó vì mâu thuẫn mà biến đổi thì nền văn hóa cũng trong thượng tầng kiến trúc, cũng vì mâu thuẫn mà biến đổi theo. Chủ ý bài ông Hải-Triều, tôi không phản đối.

Nhưng chỉ tiếc rằng sau khi đã chia văn học ra làm 2 chi phái lớn, tác giả lại nói quyết rằng: "Kinh tế biến đổi không dứt nên văn học biến đổi cũng không dứt".

Chúng đồng ý rằng ông Hải-Triều về chỗ biến đổi không dứt ấy, tôi lại nhận thấy rằng chính ông Hải-Triều đã tự mâu thuẫn lấy mình mà không biết.

Thật đây: theo F. Engels, dùng hạt lúa làm thí dụ để so sánh với lịch sử tiến hóa của loài người, ông Hải-Triều viết: "Hạt lúa là một cái có (gọi theo triết học, hạt lúa là một cái khẳng định (affirmation)). Nhưng trong hạt lúa có 1 cái mầm, cái mầm ấy phá cái bản thể của hạt lúa đi (gọi theo triết học, cái mầm ấy là phủ định (negation)). Nhưng đến khi cái mầm đó đã mọc, thì nó bứng ra cây lúa. - Cây lúa phá mất bản thể của hạt lúa và mầm lúa ra một thể tiến bộ hơn, cây lúa là cái phủ định của phủ định (la négation de la négation), tự hạt lúa mà tiến cho đến cây lúa phải trải qua nhiều lần xung đột và hủy hoại lẫn nhau. - Lịch sử tiến hóa của loài người cũng đi trên con đường mâu thuẫn và xung đột như thế lúa kia vậy".

Vậy cần cứ theo thí dụ trên, lúc cây lúa đã to lớn thì nó có thể đâm bông sinh hạt nữa thôi, chứ không thể biến đổi ra các thứ cây gì khác được. Để không còn hủy hoại lẫn nhau tại không sinh xung đột. Sự xung đột đã hết thì tiến bộ biến đổi cũng hết thôi.

Hàng theo thí dụ và lý luận trên ấy, chúng ta có thể quả quyết rằng: "Vô luận cái gì đã vì mâu thuẫn mà xung đột, biến đổi nhiều lần rồi thì tiến sinh ra một thể mới cũng ư thượng (supérieur)".

Ngày nay học giả trong phái duy vật đều nhận rằng lúc nền kinh tế không phát sinh một giai cấp nào nữa (ne peut engendrer une autre classe), lúc sự sinh sản không chống với sự phân phối trong kinh tế xã hội nữa, thì nền kinh tế ấy không biến đổi nữa. Kinh tế thuộc hệ tầng cơ sở vì không mâu thuẫn nên không biến đổi, thì nền văn học nằm trong thượng tầng kiến trúc cũng không biến đổi được.

Nói quyết rằng "kinh tế và văn học biến đổi không dứt", có lẽ ông Hải-Triều đã nghĩ đến điều "bãi bỏ nương dâu" nên mới làm tưởng thế chẳng?

Chúng ta đều nhận rằng nền kinh tế là cơ sở tạo thành ra chế độ xã hội Nay ông Hải-Triều bảo rằng kinh tế biến đổi không dứt, tức là ông bảo chế độ xã hội biến đổi cũng không dứt. Bảo rằng chế độ xã hội biến đổi không dứt tức là giải cấp đấu tranh cũng không dứt. Nếu giải cấp đấu tranh không dứt nào dứt, thì thiên đì trần nào là trận cuối cùng mà chế độ xã hội cũ mục đích ta đi tới.

Không, ông Hải-Triều lầm rồi. Khoa học bất cứ gì ta phải tin có một nền kinh tế cuối cùng, một chế độ xã hội cuối cùng, không mâu thuẫn, không xung đột, không biến đổi cũng như ta để lý: và tin cái thể cuối cùng của cây lúa vậy.

Chúng ta chẳng phải người dốt theo bóng. Con đường đi tới đích không phải vô tận đâu. Nếu kinh tế và chế độ xã hội mà biến đổi mãi không dứt như ông Hải-Triều lầm tưởng thì loài người hơi đâu vì chủ nghĩa, quyền lợi mà hy sinh, tranh đấu làm chi.

Viết đến đây chắc có người sẽ hỏi rằng: "Lúc kinh tế, văn học v. v. không mâu thuẫn mỗi mâu thuẫn, không biến đổi thì sẽ ngưng trệ lại... Xin thưa rằng kinh tế và văn học vẫn đổi mà không biến, vẫn tiến mà không bóa. Nếu chúng ta để phân biệt cách mệnh và các lượng khác nhau thế nào, thì ta sẽ nhận thấy ngay sự biến đổi và tiến hóa khác nhau thế ấy.

Đành đồ thuyết biến đổi không dứt của ông Hải-Triều, tôi xin nhắc lại câu: "Vô luận cái gì đã vì mâu thuẫn mà xung đột, biến đổi nhiều lần rồi thì tiến sinh ra một thể mới cũng ư thượng, ư thượng".

Bây giờ tôi lại xin mượn câu sau đây của nhà văn học trẻ danh Trung-nam, mà chính ông Hải-Triều đã có lần mượn đến, để chứng rõ sự biến đổi không dứt của nền văn học là sai lầm:

"Phẩm thứ văn học nào hợp với cơ bản của xã hội mới có giá trị tồn tại, mà thứ văn học nào hợp với sự tiến hóa của xã hội mới là thứ văn học sống, thứ văn học có tiến bộ vậy". Còn một câu ấy, chắc ông Hải-Triều cũng chưa đọc giá và tôi, để nhận thấy rằng thứ văn học sống và có tiến bộ mà không biến đổi nữa vậy.

Thế-Anh

THUỐC SÂU AN RANG

Hiện THONG-HOAT Quảng-Tại

Giá 0\$10

Rất thần hiệu.

VIỆC TRONG NƯỚC

An trộm

HUE. - Hai giờ sáng ngày 22-2-36, có kẻ trộm vào ngạch nhà ông Trần Văn Minh làm nhân hộ ở tại Giáp Trung làng Phú Bình. Chàng về một lý 1 cái: màn tím dài hơi cũ, và một cái quần vải chạ ra là ngạch sau lưng, rồi lại ngồi sụp dưới giường mà xằng tháo má. Chủ nhà biết, lên tiếng, chàng liền chồm ra là ngạch chạy thoát.

Chàng lại qua nhà ông Quế, làm khổ đi, cắt cửa và lý đồ cũng khá, vừa đang phá nhà thêu đây là, chàng ôm đồ chạy mất.

Nhà chức trách cảnh sát thế nào chứ! Kh. Ng.

Hào lý những lạm

THANH-HÓA. - Hào mục Tri, lý trưởng Chước, hương họ Khu ở Nguyệt-Viễn, bị dân làng Kỳ đưa đơn kiện tại phủ và việc nhậm làm 7 khoản mà báo Trưng dân đã đăng rồi. Ngày 18 tháng giêng ta, 2 giờ chiều, quan phủ và một viên tư sự có tại đình xã xã. Viên tư sự đưa báo cáo trọng tội cáo bị cáo, chàng trả lời một cách kỳ dị và rất rồi, như nếu cho thuê đất để bán nữa và tiền đó, còn nhận có ít, nhưng bán lên cáo không nghe, tìm đi rồi tang chứng phải minh, sau lại chúng phải nhận cả. Quan phủ báo ông bị cáo rằng: "có chỉ tiêu phải đóng và nguyệt-dã trình quan, mà quyền sở hữu không theo thể thức, không có giá trị. Quan phủ vừa nói tới đó, thì có sự tham tri tư sự (viên chủ làng Kỳ) tới dự thính, rồi quan phủ lại cho đem cái không có giá trị ấy ra trình, nhưng tình không xong, quan phủ phải đem về phá xét lại. Việc này không biết rồi ra thế nào. P. B.

Việc chủ xe hơi đánh hành khách sẽ xử thế nào?

VINH. - Tiếng đàn số 359 ra ngày 1er Janvier vừa rồi đã thuật rõ việc chủ xe hơi đánh hành khách ấy thế. Kể chủ vụ ấy là bà giáo Nguyễn Thị Đũa đã phải đến chữa trị tại nhà thương Vinh mấy ngày, đến lúc ra thì quan chánh sở 1 thanh liêm cho hai cái giấy chứng chỉ: một cái là tờ cáo chế bị thương như các vết máu giã tẩy ở giữa bụng; còn một cái nói về việc cái tai bị gãy.

VẬT TẶNG

Dầu thơm mới chế

Ông Đoàn-nữ-Anh, một nhà thương mại ở Phan-thiết, vừa rồi có chế ra thứ dầu thơm cực độc được mời, địa và thơm lâu, của làm hai hạng: thứ thượng hạng đựng vào ve kiểu kim thời, lấy hiệu là "Tiên-Hương" có nút nhôm đẹp, giá bán mỗi ve 0\$40; còn một loại thượng kỳ hiệu là "Hoa-Mỹ", đựng vào chai sứ, giá bán mỗi chai 0\$55, lại được 1 cái giỏ lồng và 1 tấm bằng.

Ông có gởi tặng Báo-báo 1 ve "Tiên-Hương".

Chuối ép

Lại ông Nguyễn-vinh-Mậu ở Tam Kỳ (Quảng nam) có gởi tặng Báo báo 2 hộp chuối ép, xem có vẻ đẹp. Ăn ngon, mùi thơm giá mỗi hộp 0\$20.

Dầu thơm và chuối ép này hai ông sẽ bày bán tại Hội chợ Huế sắp tới.

Vậy có lời cảm ơn 2 ông Đoàn-nữ-Anh và Nguyễn-vinh-Mậu, lại vui lòng giới thiệu cùng độc giả hai thứ nội hóa trên.

T. D.

Chung quanh «văn đê giáo dục»

(Tiếp theo trang 1)

học, hay văn nhân khác cũng vậy, dám chắc rằng không ai thuần mò trong học quốc ngữ mà có chỗ sở đắc hơn người; không phải quốc ngữ không có văn hay, song cái hay đó toàn là ở trong rừng văn biên học Đông Tây mà lượm lặt ra; vì ngày nay ở xứ ta nói đến sách học bằng quốc ngữ, chưa có sách nào gọi là có môn học triết lý lập thành thống hệ kia.

Cái hại học thấp. Con văn là vật ăn để nuôi sống, mà nếu nấu không chín, ăn vào không những không ích mà lại sanh bệnh, cái bệnh không tiêu hóa. Hiện văn quốc ngữ là thứ nay xen chữ Hán vào vô số, mà gần đây lại xen chữ Tây, nếu học thuần quốc ngữ mà toàn không hiểu hai thứ chữ kia, chữ Hán thông hành đã lâu, nay đã gác không nói làm gì; chữ chữ tây là chữ thông dụng giao thiệp trên đường sống hiện thời, mà nếu mù điếc tron thì môn học phổ thông đó không đủ ứng phó với đời, trừ phi nằm co trong một xã.

Học cao có hại chớ nếu học thấp quá, trí không đủ phân đoán, đối với công cuộc văn minh thông thường cũng không hiểu ra sao, thì cái hại nghe bậy thế mà tương cuộc lộn xộn trong xứ lâu nay, trong đó phần đông là hạng ít học, theo mù, mang cái bệnh ăn cơm nấu sống kia, náo nhào là toàn do cái hại học cao.

Học đê sống, bằng theo xu thế trên đường sống ngay nay mà chuẩn định sự học, như là môn học phổ thông. Ai noi việc học, nên lưu ý tới chỗ thực tế hơn là phó diên bề ngoài.

Độc-Thơ Dụng

Cùng cao nhà buôn, các nhà kỹ nghệ ở thành phố Huế và các tư gia có hạng tới và hàng đi ở garage Huế

Bắt đầu từ ngày 3 Janvier 1936, quan Giám-đốc ở Tài-chánh Đông-dương đã chuẩn y cho tôi cũng ở Hòa-xã Đông-Pháp ký bán hợp đồng (Marché de gré à gré) về sự vận-tải hàng hóa từ garage Huế về thành phố Huế và từ phố lên garage (service à domicile). Về sự vận tải này, tôi phải ký-quỹ một số học lên để bảo đảm hàng hóa cho quý ngài.

Các ngài muốn hàng tới hoặc hàng đi được nhanh chóng, khỏi phiền phức, tránh sự gian lận thì xin thương lượng cùng:

PHAN-HUY-ĐẬU
Nhà Vận-tải
N° 54, Rue Paul-Bert - HUẾ

NOTE. - Các ngài có quyền xem bản hợp-đồng ký với số xe lửa.

CUỘC XỔ SỐ ĐÔNG - PHÁP

Kỳ phát hành thứ nhất

XỔ NGÀY 11 THÁNG BẢY NĂM 1936

300.000 vé, mỗi vé giá một đồng (1\$)
60 phần trăm chia cho các số trúng theo bản kế sau đây:

1 số trúng được	100.000\$
1	40.000
1	20.000
8	2.000
16	1.000
80	400
800	80
800	40
8.000	20

Các công số mà thường công chúng nâng vãng lại như số Kho Bạc, Thương Chánh, Giấy Thép, văn bản... và các viên chức, hào lý, nhà thương mại cũng lập nhiều người khác đều có bán vé số. Muốn biết tên những người nào có bán, thì đến mấy nơi thường bán vé số.

NÊN CHÚ Ý!
Hạn thời bán vé, khắp trong xứ Trung kỳ, thì nơi trước, chổ sau, nhưng chiều ngày mùng 7 tháng 7 tây năm 1936 là tức chỉ: duy chỉ ở Kinh đô và các tỉnh lý, thì các số Kho Bạc còn bán cho đến 4 giờ rưỡi chiều ngày mùng 8 tháng 7 tây, nhất định không sửa đổi.

Phú-Xuân Học-hiệu

Đã có các lớp:
từ lớp Đông-Ku đến lớp
Tứ-niên Cụ-thể.
Lập từ năm 1930

PHÒNG TÍCH «CON CHIM»

GIÁ TRUYỀN NGỒ ĐẠ
Xem bài tường thuật ở kỳ báo trước hoặc kỳ sau. Tìm CON CHIM ở trang tư số 10.

TẠI HỘI CHỢ HUẾ

NHÀ THUỐC VINH-THỌ TOURANE
sẽ biểu 10.000 gói thuốc
Lập-Chì Phát-Lành-Tán
HIỆU CHỮ THỌ

CHUYÊN TRẠI:
Cẩm, Cúm, Nức đầu, Sốt mũi, Nghẹt mũi
Đã nổi tiếng thân hiệu lâu nay
Stand N° 29 (gần cửa đi vào)

Cần nhiều Đại-ly, Chi-điền khắp xứ Đông-Pháp

Nhà thuốc NAM-THIÊN-ĐƯỜNG Hanoi là nhà thuốc Nam ra đời đã lâu năm, to nhất và danh tiếng nhất trong nước. Cần đặt nhiều Đại-ly, Chi-điền ở các tỉnh, các phủ, huyện, các chợ to, bèn lớn khắp xứ Đông-Pháp, ngài nào muốn làm, xin cứ đến hoặc gởi thư cho các nơi sau này:
Về xứ Trung-kỳ, từ Thanh-hóa đến Hà-tĩnh thì hỏi tại Đại-ly NAM-THIÊN-ĐƯỜNG, 36, Rue Serrault Vinh - từ Hà-dân đến Phan-thiết thì hỏi tại Tổng-đại-ly NHƠN-THỌ-ĐƯỜNG, Rue Đông-Khánh Tourane - Về xứ Lào (Lao) thì hỏi tại M. ĐÀO-TIẾN, Maison Nhật-nhật-tân ở Thakhek - Về Nam, Bắc-kỳ và Cao-mên (Cambodge) thì hỏi tại Tổng-Cục NAM-THIÊN-ĐƯỜNG, 46 Rue des Phas-kien, Hanoi.
Còn như ngài nào muốn dùng thuốc gì, xin sẵn lòng chiếc cỡ đến các nơi kể trên, hoặc đến các nhà Đại-ly NAM-THIÊN-ĐƯỜNG ở các tỉnh sẽ có đủ các thứ thuốc rất linh nghiệm. Ở xa xin gởi thư và timbres để chúng tôi sẽ gởi catalogue đến hẳn.
NAM-THIÊN-ĐƯỜNG chủ-nhơn kính cáo

AI ĐI XEM HỘI CHỢ HUẾ

Nhớ đến gian hàng của
nhà thuốc VÔ - VÂN - VÂN Thudamot.

Chung dọn trông rất đẹp, ban đêm thấp điện sáng choan

Trong mấy ngày Hội-chợ, bán giá quảng-cáo
Một dịp chưa từng có, chớ nên bỏ qua rất ướng
Biểu không sách, thuốc "VIỆT-NAM THỌ THỂ"

Thuốc VÔ-VÂN-VÂN có công hiệu cùng không, bà con ắt đã biết
DẦU GỪ-LÀ VÀ DẦU MẮN TRUNG-LẬP HIỆU VÔ-VÂN-VÂN SẼ BÁN RẤT HẠ GIÁ

TRONG NHỊP HỘI-CHỢ

và tại gian hàng riêng của nhà VIÊN-ĐỆ ở HỘI-CHỢ

Hàng KHUYNH-DIỆP
Hàng VÉ ĐÉ
bán giá quảng-cáo rất rẻ

Các nhà buôn ở các nơi đến Huế, muốn thương lượng làm đại-ly hàng KHUYNH-DIỆP hay hàng VÉ ĐÉ, xin mời đến tại gian hàng Hội-Chợ hay tại nhà VIÊN-ĐỆ ở Bên-Ngự, Quai de la Suisse, số nhà 11.

